

ΜΠΕΤΙ
ΜΑΧΜΟΥΝΤΙ
& ΟΥΙΛΙΑΜ ΧΟΦΕΡ

Ποτέ χωρίς
την κόρη μου

ΔΙΕΘΝΕΣ BEST SELLER

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Ποτέ χωρίς την κόρη μου**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Not without my daughter

Από τις Εκδόσεις St. Martin's Press, Νέα Υόρκη 1987

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Betty Mahmoody και William Hoffer

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Κώστια Κοντολέων

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρούσα Δρίβα

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Θάνος Κακολύρης

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσένα Λαδοπούλου

© Betty Mahmoody with William Hoffer, 1987

© Λεπτομέρεια εικόνας εξωφύλλου: Godong / Bridgeman Images

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 1993

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 1993

Τριακοστή ένατη ανατύπωση: Σεπτέμβριος 2023, 65η χιλιάδα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-960-274-017-0

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-1478-2

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoi Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr
psychogios.gr

ΜΠΕΤΙ
ΜΑΧΜΟΥΝΤΙ
& ΟΥΙΛΙΑΜ ΧΟΦΕΡ

Ποτέ χωρίς
την κόρη μου

ΔΙΕΘΝΕΣ BEST SELLER

Μετάφραση: Κώστια Κοντολέων

ΤΡΙΑΚΟΣΤΗ ΕΝΑΤΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ

Γύρισα και κοίταξα την κόρη μου, έτσι όπως καθόταν μισοκοιμισμένη στη θέση της, πλάι στο παράθυρο ενός τζετ των Βρετανικών Αερογραμμών. Οι καστανοκόκκινες μπούκλες των μαλλιών της στεφάνωναν το πρόσωπό της, πέφτοντας ανέμελα στους ώμους της.

Ήταν 3 Αυγούστου του 1984.

Το αγαπημένο μου παιδί ήταν εξαντλημένο από το μακρύ ταξίδι. Είχαμε φύγει από το Ντιτρόιτ το πρωί της Τετάρτης και φτάναμε στο τέλος του ταξιδιού μας ξημέρωμα Παρασκευής.

Ο άντρας μου, ο Μουντί, σήκωσε τα μάτια του από τις σελίδες του βιβλίου που είχε ακουμπήσει πάνω στην κοιλιά του. Ύστερα στερέωσε τα γυαλιά του στο φαλακρό του μέτωπο. «Καλά θα κάνεις ν' αρχίσεις να ετοιμάζεσαι», μου είπε.

Ξεκούμπωσα τη ζώνη του καθίσματός μου, άρπαξα την τσάντα μου και διέσχισα τον στενό διάδρομο που οδηγούσε στις τουαλέτες στο πίσω μέρος του αεροπλάνου. Ήδη το πλήρωμα καμπίνας μάζευε τα σκουπίδια κι ετοιμαζόταν για τα πρώτα στάδια της προσγειώσής μας.

Λάθος κίνηση, μονολόγησα. Μακάρι να μπορούσα να έβγαινα τούτη τη στιγμή απ' το αεροπλάνο. Κλειδώθηκα στην τουαλέτα και κοίταξα στον καθρέφτη το πρόσωπο μιας γυναίκας αλλοιωμένο από τον πανικό. Είχα μόλις κλείσει τα τριάντα εννιά, ήμουν στην ηλικία που μια γυναίκα μπορεί και πρέπει να χειρίζεται στον βαθμό που θέλει τη ζωή της. Κι εγώ αναρωτιόμουν πώς είχε γίνει και είχα χάσει τον έλεγχο;

Διόρθωσα το μακιγιάζ μου, μου πήρε ώρα για να το κάνω.

Ήταν που ήθελα να δείχνω όσο πιο όμορφη μπορούσα ή ήταν η αφορμή για να κρατώ συνέχεια απασχολημένο το μυαλό μου. Δεν ήθελα να βρισκόμαι εδώ, κι όμως βρισκόμουν, ας φρόντιζα λοιπόν να κρατήσω τις καλύτερες στιγμές από αυτή την περιπέτεια. Δυο εβδομάδες ήταν αυτές, θα περνούσαν γρήγορα. Και όταν θα βρισκόμαστε πίσω πάλι στο Ντιτρόιτ, η Μαχτόμπ θα πήγαινε στο νηπιαγωγείο, σ' ένα σχολείο στα περίχωρα που εφαρμόζε το σύστημα Μοντεσόρι. Και τον Μουντί θα τον απορροφούσε πάλι η δουλειά του. Μόνο να περνούσαν αυτές οι δυο εβδομάδες γρήγορα, μονολόγησα.

Έψαξα στην τσάντα μου να βρω το χοντρό μαύρο καλσόν που μου είχε πει ο Μουντί να αγοράσω. Το φόρεσα και το τράβηξα ως πάνω στη μέση μου και ίσωςα τη φούστα του συντηρητικού σκούρου πράσινου ταγέρ μου.

Άλλη μια φορά κοίταξα την εικόνα μου, έδωξα γρήγορα την επιθυμία να βουρτσίσω τα καστανά μου μαλλιά. Τι νόημα είχε άλλωστε; Φόρεσα το χοντρό πράσινο μαντίλι που ο Μουντί μου είχε πει πως θα έπρεπε να το φορώ κάθε φορά που θα βγαίναμε έξω. Έτσι όπως το έδενα κάτω από το πιγούνι μου, με έκανε να μοιάζω με γριά χωριάτισσα.

Έμεινα για λίγο αναποφάσιστη, για το αν θα έπρεπε να βγάλω τα γυαλιά μου. Πίστευα πως ήμουν πολύ πιο ελκυστική χωρίς αυτά. Αναρωτιόμουν αν το έκανα γιατί πραγματικά ήθελα να αρέσω στην οικογένεια του Μουντί ή γιατί δεν ήθελα να μου ξεφύγει τίποτα σ' αυτή την ταραγμένη χώρα. Τελικά αποφάσισα να τ' αφήσω στη θέση τους· ήταν τόσο ανεπανόρθωτη η ζημιά που είχε κάνει το μαντίλι, ώστε τίποτα δε θα μπορούσε να τη διορθώσει.

Κάποια στιγμή γύρισα στη θέση μου.

«Σκεπτόμουν», είπε ο Μουντί, «πως θα πρέπει να κρύψουμε τα αμερικάνικα διαβατήριά μας. Αν τα βρουν, θα μας τα πάρουν».

«Και τι προτείνεις;» τον ρώτησα.

Ο Μουντί δίστασε. «Θα ψάξουν σίγουρα την τσάντα σου, επειδή είσαι Αμερικανίδα», μου είπε. «Δώσ' τα μου λοιπόν να τα κρατάω εγώ. Είναι απίθανο να ψάξουν κι εμένα».

Μάλλον μου έλεγε αλήθεια, αφού καταγόταν από μεγάλη οι-

κογένεια της πατρίδας του, πράγμα που το υπονοούσε κι αυτό ακόμη τ' όνομά του. Δεν υπάρχει περσικό όνομα που να μην υπονοεί κάτι, και ο κάθε Ιρανός θα μπορούσε να βγάλει συμπεράσματα και μάλιστα πολλά ακούγοντας το πλήρες όνομα του Μουντί: Σεγιέντ Μποζόργκ Μαχμουντί. Το «Σεγιέντ» είναι θρησκευτικός τίτλος που δείχνει καταγωγή κατευθείαν από τον προφήτη Μωάμεθ κι απ' τις δυο πλευρές της οικογένειάς του· το οικογενειακό δέντρο του Μουντί ήταν περίπλοκο, γραμμένο στα *φαρσί*, για να το αποδεικνύει. Οι γονείς του του έδωσαν το όνομα «Μποζόργκ», ελπίζοντας πως όταν θα μεγάλωνε θ' άξιζε αυτό τον τίτλο που τον δίνουν σε κάποιον που είναι σπουδαίος, αξιόλογος και τίμιος. Το επίθετο της οικογένειας ήταν αρχικά Χακίμ, αλλά ο Μουντί γεννήθηκε περίπου εκείνη την περίοδο που ο σάχης εξέδωσε ένα διάταγμα που απαγόρευε ισλαμικά ονόματα σαν κι αυτό, έτσι ο πατέρας του Μουντί άλλαξε το οικογενειακό όνομα σε Μαχμουντί, που είναι περισσότερο περσικό παρά ισλαμικό. Είναι ένα παράγωγο του Μαχμούντ που σημαίνει «δοξασμένος».

Επιπλέον, στη βαρύτητα του ονόματός του υπήρχε και το γόητρο των σπουδών του. Παρόλο που οι συμπατριώτες του Μουντί επισήμως μισούν τους Αμερικάνους, τρέφουν σεβασμό για το αμερικάνικο εκπαιδευτικό σύστημα. Ως γιατρός παθολόγος, που σπούδασε και εκπαιδεύτηκε στην Αμερική, ο Μουντί σίγουρα θα έπρεπε να λογίζεται ανάμεσα στην προνομιούχα τάξη των εκλεκτών της πατρίδας του.

Έψαξα στην τσάντα μου, βρήκα τα διαβατήρια και τα έδωσα στον Μουντί. Εκείνος τα πήρε και τα έχωσε στην εσωτερική τσέπη του σακακιού του.

Λίγο αργότερα μπήκαμε στη διαδικασία προσγείωσης. Οι μηχανές έκοψαν αισθητά ταχύτητα και η μύτη του αεροπλάνου βούτηξε ασυνήθιστα χαμηλά, σε μια απότομη, γρήγορη κάθοδο. «Είναι αναγκασμένοι να το κάνουν αυτό», μου εξήγησε ο Μουντί, «εξαιτίας των βουνών που περιβάλλουν την πόλη». Όλο το αεροσκάφος έτρεμε από την πίεση. Η Μαχτόμπ ξύπνησε ξαφνικά, τρομαγμένη, κι άρπαξε το χέρι μου. Σήκωσε το κεφάλι της και με κοίταξε ανήσυχη.

«Κανένα πρόβλημα», της είπα. «Θα προσγειωθούμε σύντομα».

Τι ήθελε μια Αμερικανίδα σε μια χώρα που είχε την πιο εχθρική στάση απέναντι στους Αμερικάνους από οποιοδήποτε άλλο κράτος στον κόσμο; Γιατί έφερνα την κόρη μου σ' αυτή τη χώρα που ήταν μπλεγμένη σε έναν άσπονδο πόλεμο με το Ιράκ;

Προσπαθούσα με όλες μου τις δυνάμεις, μα δεν κατόρθωνα να θάψω βαθιά μέσα μου εκείνο τον σκοτεινό φόβο που με καταδίωκε από τότε που ο ανιψιός του Μουντί, ο Μαμάλ Γκοντσι, μας είχε προτείνει αυτό το ταξίδι. Διακοπές δυο εβδομάδων οπουδήποτε, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, όσο άσχημο κι αν ήταν αυτό, θα ήταν υποφερτές, αφού θα υπήρχε πάντα η προσδοκία της επιστροφής στην άνεση της καθημερινότητας. Αλλά μου είχε γίνει μονομανία η ιδέα –όσο παράλογη κι αν την έβρισκαν οι φίλοι μου– πως από τη στιγμή που ο Μουντί θα έφερνε τη Μαχτόμπ κι εμένα στο Ιράν, θα προσπαθούσε να μας κρατήσει εκεί για πάντα.

Δε θα έκανε ποτέ κάτι τέτοιο, με καθησύχαζαν οι φίλοι μου. Ο Μουντί είχε βαθιά εξαμερικανιστεί. Είχε ζήσει στις Ηνωμένες Πολιτείες δυο ολόκληρες δεκαετίες. Ότι είχε και δεν είχε, η ιατρική καριέρα –το άθροισμα όλων όσων είχε αποκτήσει ως τώρα και όλων αυτών που θα αποκτούσε στο μέλλον– βρισκόταν στην Αμερική. Γιατί να ήθελε να επιστρέψει στον παλιό τρόπο ζωής του;

Οι ισχυρισμοί των φίλων μου ήταν πειστικοί και στηρίζονταν σε λογική βάση, μα κανείς τους δεν ήξερε την παράδοση προσωπικότητας του Μουντί τόσο καλά όσο εγώ. Ο Μουντί ήταν ένας αξιαγάπητος σύζυγος και πατέρας, μα παρ' όλα αυτά υπήρχαν στιγμές που γινόταν σκληρός και δεν έδινε καμιά σημασία στις ανάγκες και τις επιθυμίες της οικογένειάς του. Το μυαλό του ακροβατούσε ανάμεσα στην ευφυΐα και στην ιδεολογική σύγχυση. Η κουλτούρα του ήταν ένα μείγμα Ανατολής και Δύσης, αν και δε γνώριζε ποια από τις δυο ήταν εκείνη που δέσποζε στη ζωή του και τον επηρέαζε.

Ο Μουντί είχε κάθε λόγο να μας ξαναπάει πίσω στην Αμερική μόλις θα τέλειωναν οι διακοπές των δυο εβδομάδων. Και είχε και κάθε λόγο να μας εξαναγκάσει να μείνουμε στην Περσία.

Με δεδομένη αυτή την ανατριχιαστική πιθανότητα, γιατί, λοιπόν, είχα συμφωνήσει να έρθω;

Η Μαχτόμπ.

Τα τέσσερα πρώτα χρόνια της ζωής της ήταν ένα ευτυχημένο, φλύαρο παιδάκι, γεμάτο ζωντάνια, κι είχε δημιουργήσει μια ζεστή σχέση τόσο μαζί μου όσο και με τον πατέρα της, μα και με το λαγουδάκι της, ένα φτηνό, πάνινο ζώακι, που το ύφος του έφτανε τα τέσσερα πόδια, πράσινο με λευκές βούλες.

Η Μαχτόμπ.

Στα *φαρσί*, την επίσημη γλώσσα της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν, η λέξη σημαίνει «σεληνόφως».

Αλλά για μένα Μαχτόμπ σημαίνει λιακάδα.

Τη στιγμή που οι τροχοί του αεριωθούμενου άγγιξαν τον διάδρομο προσγείωσης, γύρισα και κοίταξα πρώτα τη Μαχτόμπ, ύστερα τον Μουντί και ήξερα πια τον λόγο που με είχε κάνει να αποφασίσω τούτο το ταξίδι στην Περσία.

Μόλις κατεβήκαμε από το αεροπλάνο, βρεθήκαμε αντιμέτωποι με την πνιγηρή, καταθλιπτική καλοκαιρινή ζέστη της Τεχεράνης. Εξουθενωμένοι σωματικά διασχίσαμε με τα πόδια έναν ασφαλτοστρωμένο διάδρομο ο οποίος ξεκινούσε από το αεροπλάνο και κατέληγε στο λεωφορείο που περίμενε να μας μεταφέρει στο κυρίως κτίριο του αεροδρομίου. Και ήταν μόνο εφτά το πρωί.

Η Μαχτόμπ με κρατούσε σφιχτά από το χέρι, τα μεγάλα καστανά μάτια της περιεργάζονταν αυτό τον περίεργο κόσμο, που της ήταν ολότελα ξένος.

«Μαμά», μου ψιθύρισε. «Θέλω να πάω στην τουαλέτα».

«Κάνε υπομονή, ώσπου να μάθουμε πού βρίσκονται οι τουαλέτες». Την ώρα που μπαίναμε στο κυρίως κτίριο του αεροδρομίου, στη μεγάλη αίθουσα υποδοχής, μια ακόμη δυσάρεστη αίσθηση μας περίμενε – στην αποπνικτική ζέστη είχε προστεθεί η μπόχα των άπλυτων κορμιών. Είχα την ελπίδα πως θα τα καταφέραμε να βγούμε γρήγορα από εκεί μέσα, μα στην αίθουσα είχε δημιουργηθεί το αδιαχώρητο, αφού καινούργιοι επιβάτες έφταναν συνέχεια από τις διάφορες πτήσεις, κι έσπρωχναν ο ένας τον

άλλο διεκδικώντας μια θέση μπροστά στο μοναδικό γραφείο ελέγχου διαβατηρίων, που ήταν παράλληλα και η μοναδική έξοδος από το δωμάτιο.

Αναγκαστήκαμε να διεκδικήσουμε τα δικαιώματά μας κι αρχίσαμε να σπρώχνουμε κι εμείς με τους αγκώνες μας προσπαθώντας ν' ανοίξουμε δρόμο, όπως βλέπαμε να κάνουν και οι άλλοι. Κρατούσα τη Μαχτόμπ στην αγκαλιά μου, προσπαθώντας να την προστατέψω από τον όχλο. Άκουγα τσιριχτές φωνές γύρω μας. Η Μαχτόμπ κι εγώ ήμαστε μούσκεμα στον ιδρώτα.

Ήξερα πως οι γυναίκες στο Ιράν ήταν υποχρεωμένες να παρουσιάζονται πάντα με καλυμμένα τα μπράτσα, τα πόδια και τα μέτωπά τους, μα ξαφνιάστηκα όταν είδα πως όλες οι γυναίκες υπάλληλοι του αεροδρομίου, όπως και οι περισσότερες επιβάτισσες ήταν τυλιγμένες σχεδόν ολόκληρες μέσα σ' αυτό το ρούχο που ο Μουντί μου είπε πως το έλεγαν *τσαντόρ*. Το τσαντόρ είναι ένα φαρδύ, σε σχήμα μισοφέγγαρου, ύφασμα, που το τυλίγουν γύρω από τους ώμους, το μέτωπο και το πιγούνι, ώστε ν' αφήνει ελεύθερα μόνο τα μάτια, τη μύτη και το στόμα. Είναι σαν να βλέπεις καλόγριες περασμένων εποχών. Οι πιο ευσεβείς Ιρανές άφηναν μόνο το ένα τους μάτι ακάλυπτο. Γυναίκες έτρεχαν πέρα δώθε στο αεροδρόμιο μεταφέροντας αρκετά βαριές αποσκευές με το ένα χέρι μόνο, γιατί το άλλο το χρειάζονταν για να κρατούν το ύφασμα στη θέση του κάτω από το πιγούνι τους. Αυτό που με έβαλε περισσότερο σε περιέργεια ήταν πως, από ό,τι ήξερα, το τσαντόρ ήταν προαιρετικό. Υπήρχαν και άλλα ρούχα εναλλακτικά που πληρούσαν την αυστηρότητα του κώδικα ντυσίματος, αλλά ήταν ολοφάνερο πως οι μωαμεθανές έδειχναν ιδιαίτερη προτίμηση στο τσαντόρ από οποιοδήποτε άλλο ρούχο, παρά την αποπνικτική ζέστη που επικρατούσε. Μου προκάλεσε έκπληξη η δύναμη με την οποία η κοινωνία τους, μα και η θρησκεία τους δρούσαν επάνω τους καταλυτικά.

Μας πήρε μισή ώρα για να ανοίξουμε δρόμο ανάμεσα στο πλήθος και να φτάσουμε στο γραφείο διαβατηρίων, όπου ένας υπάλληλος με άγριο βλέμμα πήρε το μοναδικό ιρανικό διαβατήριο που νομιμοποιούσε και τους τρεις μας και αφού το εξέτασε προσεκτικά, το σφράγισε και μας έκανε νόημα να περάσουμε. Η

Μαχτόμπ κι εγώ ακολουθήσαμε τον Μουντί σε μια σκάλα, και αφού την ανεβήκαμε, στρίψαμε σε μια γωνία και μπήκαμε στην περιοχή των αποσκευών, ένα ακόμη μεγάλο δωμάτιο ασφυκτικά γεμάτο με επιβάτες.

«Μαμά, θέλω να πάω στην τουαλέτα», ξαναείπε η Μαχτόμπ, κι άρχισε να κουνιέται άβολα από το ένα πόδι στο άλλο.

Στα φαρσί, ο Μουντί ρώτησε μια γυναίκα που φορούσε τσαντόρ για να μάθει πού βρίσκονταν οι τουαλέτες. Εκείνη έδειξε στην άλλη άκρη του δωματίου, κι ύστερα ξαναγύρισε βιαστικά στη δουλειά της. Αφήνοντας τον Μουντί να περιμένει τις αποσκευές μας, η Μαχτόμπ κι εγώ πήγαμε προς τα εκεί, μα καθώς πλησιάζαμε στην είσοδο σταματήσαμε, αποθαρρημένες από την μπόχα. Μπήκαμε απρόθυμα. Ύστερα ρίξαμε μια ματιά γύρω μας στο σκοτεινό δωμάτιο, ψάχνοντας για τη λεκάνη, μα το μόνο που βρήκαμε ήταν μια τρύπα στο τσιμεντένιο πάτωμα, που την περιέβαλλε μια επίπεδη, σε σχήμα οβάλ πλάκα από πορσελάνη. Το πάτωμα ήταν λερωμένο με σωρούς από ακαθαρσίες και μύγες· ήταν ολοφάνερο πως αυτοί που κατά καιρούς έμπαιναν εκεί μέσα είχαν είτε αστοχήσει ή αγνοήσει την τρύπα. «Μυρίζει απαίσια!» φώναξε η Μαχτόμπ, τραβώντας με να φύγουμε. Γυρίσαμε σχεδόν τρέχοντας πίσω στον Μουντί.

Η δύσκολη θέση στην οποία βρισκόταν η Μαχτόμπ ήταν ολοφάνερη, μα δεν έδειχνε καμιά επιθυμία να ψάξουμε για κάποια άλλη κοινόχρηστη τουαλέτα. Θα περίμενε ώσπου να φτάναμε στο σπίτι της θείας της, της αδερφής του Μουντί, για την οποία εκείνος μιλούσε σχεδόν πάντα με ευλάβεια. Η Σαρά Μαχμουντί Γκοντσι ήταν η αρχηγός της οικογένειας, την οποία όλοι προσφωνούσαν με έναν τίτλο που φανέρωνε βαθύ σεβασμό, Αμεγιέ Μποζόργκ, «Μεγάλη θεία». Τα πράγματα θα καλυτερέψουν μόλις φτάσουμε στο σπίτι της Αμεγιέ Μποζόργκ, σκέφτηκα.

Η Μαχτόμπ ήταν εξουθενωμένη, μα δεν υπήρχε πουθενά ελεύθερο κάθισμα, γι' αυτό αναγκαστήκαμε να ξεδιπλώσουμε το παιδικό καροτσάκι που είχαμε φέρει δώρο σ' έναν από τους νεογέννητους ανιψιούς του Μουντί. Η Μαχτόμπ κάθισε σ' αυτό με ανακούφιση.

Καθώς περιμέναμε για τις αποσκευές μας, που δεν έλεγαν ακόμη να φανούν, ακούσαμε μια τσιριχτή κραυγή. «Ντέτζαν!!» κάποια φωνή ξεφώνισε. «Ντέτζαν!!!»

Ακούγοντας τις λέξεις «αγαπητέ θείε» στα φαρσί, ο Μουντί γύρισε χαρούμενος και χαιρέτησε έναν άντρα που ερχόταν τρέχοντας προς το μέρος μας. Οι δυο άντρες έπεσαν ο ένας στην αγκαλιά του άλλου κι έμειναν έτσι για κάμποσο διάστημα, κι όταν είδα δάκρυα να κυλούν από τα μάτια του Μουντί, ένιωσα μια σουβλιά στην καρδιά μου και τύψεις για την απροθυμία μου να πραγματοποιήσουμε τούτο το ταξίδι. Εδώ ήταν η οικογένειά του. Οι ρίζες του. Ήταν φυσικό να θέλει, να έχει ανάγκη να τους δει. Θα τους χαιρόταν για δυο εβδομάδες, και ύστερα θα γυρνούσαμε πάλι στο σπίτι μας.

«Αυτός είναι ο Ζία», μου είπε ο Μουντί.

Ο Ζία Χακίμ μου έσφιξε θερμά το χέρι.

Ήταν ένας από το αναρίθμητο πλήθος των νεαρών αρσενικών συγγενών του, τους οποίους ο Μουντί αποκαλούσε όλους μαζί για ευκολία «ανισιούς». Η αδερφή του Ζία, η Μουλέκ, ήταν παντρεμένη με τον Μοσταφά, τρίτο γιο της σεβάσμιας μεγαλύτερης αδερφής του Μουντί. Η μητέρα του Ζία ήταν αδερφή της μητέρας του Μουντί και ο πατέρας του ήταν αδερφός του πατέρα του Μουντί, ή αντίστροφα, η σχέση τους ποτέ δεν ήταν απόλυτα ξεκάθαρη για μένα. Κι έτσι το «ανισιός» απλοποιούσε τα πράγματα.

Ο Ζία έδειχνε αναστατωμένος που συναντούσε την Αμερικανίδα γυναίκα του Μουντί για πρώτη φορά. Με ραφιναρισμένα αγγλικά με καλωσόρισε στο Ιράν. «Είμαι τόσο ευτυχής που ήρθατε», μου είπε. «Πόσον καιρό το περιμέναμε αυτό!» Ύστερα σήκωσε τη Μαχτόμπ ψηλά και τη γέμισε φιλία κι αγκαλιές.

Ήταν ένας όμορφος άντρας με εντυπωσιακά αραβικά χαρακτηριστικά και γοητευτικό χαμόγελο. Αρκετά ψηλός για Ιρανό, η γοητεία του και οι εκλεπτυσμένοι τρόποι του ήταν ολοφάνεροι με την πρώτη ματιά. Έτσι τη φανταζόμουν την οικογένεια του Μουντί. Τα κοκκινοκάστανα μαλλιά του Ζία ήταν χτενισμένα σε μοντέρνο στίλ. Φορούσε ένα περιποιημένο, καλοραμμένο κο-

στούμι κι ένα καθαρό και καλοσιδρωμένο πουκάμισο, χωρίς γραβάτα. Μα, το κυριότερο, ήταν πεντακάθαρος.

«Έχουν μαζευτεί πολλοί από την οικογένεια έξω και περιμένουν να σας δουν», μας είπε, ακτινοβολώντας από τη χαρά του. «Έχουν έρθει από πολύ νωρίς».

«Πώς τα κατάφερες και πέρασες από τους τελωνειακούς;» τον ρώτησε ο Μουντί.

«Έχω έναν φίλο που δουλεύει εδώ».

Ο Μουντί ζώηρεψε. Με τρόπο έβγαλε τα αμερικάνικα διαβατήριά μας από την τσέπη του. «Μπορείς να κάνεις κάτι γι' αυτά;» ρώτησε τον Ζία. «Δε θα θέλαμε να μας τα κατασχέσουν».

«Θα το φροντίσω εγώ», είπε ο Ζία. «Έχετε καθόλου χρήματα;»

«Ναι», είπε ο Μουντί κι έβγαλε μερικά χαρτονομίσματα και τα έδωσε στον Ζία, μαζί με τα αμερικάνικα διαβατήριά μας.

«Θα σας δω έξω», είπε ο Ζία κι εξαφανίστηκε ανάμεσα στο πλήθος.

Είχα εντυπωσιαστεί. Η εμφάνιση του Ζία κι ο αέρας επιρροής που είχε επαλήθευε όσα μου είχε πει ο Μουντί για την οικογένειά του. Οι περισσότεροι είχαν κάνει καλές σπουδές, και αρκετοί είχαν και πανεπιστημιακά διπλώματα. Ήταν γιατροί, όπως ο Μουντί, ή ασχολούνταν με επιχειρήσεις. Είχα συναντήσει αρκετούς από τους «ανιψιούς» του όταν κατά καιρούς μας επισκέπτονταν στις Ηνωμένες Πολιτείες, κι όλοι τους έμοιαζαν να έχουν κάποιον αέρα κοινωνικής ανωτερότητας ανάμεσα στους συμπατριώτες τους.

Αλλά ούτε και ο Ζία δε φαινόταν να μπορεί να επιταχύνει το ρυθμό των αχθοφόρων. Τους έβλεπα να πηγαίνουν από δω κι από κει σαν τρελοί, ενώ φλυαρούσαν αδιάκοπα, μα το αποτέλεσμα ήταν πενιχρό. Στεκόμαστε όρθιοι μέσα στη ζέστη για περισσότερες από τρεις ώρες, στην αρχή περιμένοντας να πάρουμε τις αποσκευές μας κι ύστερα σε μια ατέλειωτη πάλι σειρά μπροστά στους τελωνειακούς. Η Μαχτόμπ παρέμενε σιωπηλή και υπομονετική παρόλο που ήξερα πως ήθελε απελπισμένα να πάει στην τουαλέτα. Στο τέλος σπρώχνοντας κι εμείς φτάσαμε στην αρχή της σειράς, ο Μουντί μπροστά, εγώ, η Μαχτόμπ και το καρτσάκι ακολουθούσαμε.

Ο τελωνειακός έψαξε προσεκτικά και με κάθε λεπτομέρεια όλες τις αποσκευές μας, και σταμάτησε καχύποπτα όταν ανακάλυψε μια ολόκληρη βαλίτσα γεμάτη ως πάνω με φάρμακα. Ο τελωνειακός κι ο Μουντί άρχισαν μια ζωντανή συζήτηση στη διάλεκτο φαρσί. Ο Μουντί μου εξήγησε στα αγγλικά πως είπε στον τελωνειακό ότι ήταν γιατρός και πως είχε φέρει τα φάρμακα για να τα δωρίσει στην τοπική ιατρική κοινότητα.

Η καχυποψία του τελωνειακού, αντί να μειωθεί με τις εξηγήσεις που του έδωσε, αυξήθηκε ακόμη περισσότερο, έτσι άρχισε να κάνει κι άλλες ερωτήσεις. Ο Μουντί είχε φέρει αναρίθμητα δώρα για τους συγγενείς του. Έπρεπε να ξεδιπλωθούν όλα αυτά και να ελεγχθούν. Ο τελωνειακός άνοιξε ως και την τσάντα με τα ρούχα μας και βρήκε το λαγουδάκι της Μαχτόμπ, που το είχα βάλει την τελευταία στιγμή στις αποσκευές μας. Ήταν ένα πολυταξιδεμένο λαγουδάκι αυτό, αφού μας είχε συνοδεύσει στο Τέξας, στο Μεξικό, ως και στον Καναδά ακόμη. Και ήταν ακριβώς την τελευταία στιγμή που φεύγαμε από το σπίτι μας στο Ντιτρόιτ, που η Μαχτόμπ κατάλαβε πως δεν μπορούσε να ταξιδέψει στο Ιράν χωρίς να πάρει μαζί της τον καλύτερο φίλο της.

Ο τελωνειακός μάς επέτρεψε να κρατήσουμε την τσάντα με τα ρούχα και –προς ανακούφιση της Μαχτόμπ– το λαγουδάκι της. Τις υπόλοιπες αποσκευές, μας είπε, θα μας τις έστειλναν αργότερα, αφού θα τις είχαν ελέγξει εξονυχιστικά.

Έτσι ξαλαφρωμένοι, κάπου τέσσερις ώρες αργότερα από την προσγείωση του αεροπλάνου μας, βγήκαμε έξω από το αεροδρόμιο.

Αμέσως ο Μουντί βρέθηκε ανάμεσα σε ένα πλήθος γυναικών που φορούσαν φερρετζέδες και που τον άρπαζαν από το σακάκι του και οδύρονταν εκστασιασμένες. Γύρω στους εκατό και περισσότεροι συγγενείς του Μουντί στριμώχνονταν γύρω του, μερικοί από αυτούς φώναζαν, άλλοι έκλαιγαν, κι άλλοι πάλι του έσφιγγαν το χέρι, ύστερα άρχισαν να αγκαλιάζουν τότε εμένα και τότε τη Μαχτόμπ και να μας φιλάνε με τη σειρά. Όλοι κρατούσαν λουλούδια που τα είχαν φέρει για να τα προσφέρουν στη Μαχτόμπ και σε μένα.

Είχα ιδρώσει υπερβολικά. Τα μαλλιά μου είχαν κολλήσει στο κεφάλι μου. Κι αυτό το απαίσιο μαντίλι που φορούσα χειρότερη τα πράγματα. Ήμουν σίγουρη πως θα μύριζα σαν τους υπόλοιπους τώρα.

Είδα τον Μουντί να κλαίει από χαρά την ώρα που η Αμεγίε Μποζόργκ τον αγκάλιασε και τον έσφιξε πάνω της. Φορούσε το βαρύ μαύρο τσαντόρ, μα την αναγνώρισα αμέσως από φωτογραφίες της που είχα δει παλιότερα. Η καμπουριαστή της μύτη δεν άφηνε καμιά αμφιβολία. Ήταν μια βαρुकόκαλη, με φαρδύ στέρνο γυναίκα, λίγο μεγαλύτερη στην ηλικία από τον Μουντί. Είχε σχεδόν κρεμαστεί πάνω στον αδερφό της, με τα μπράτσα της τυλιγμένα γύρω από τους ώμους του, και τα πόδια της διπλωμένα γύρω του σαν να μην ήθελε να τον αφήσει να φύγει από κοντά της.

Στην Αμερική ο Μουντί είχε την ειδικότητα του οστεοπαθητικού αναισθησιολόγου, ήταν ένας επιτυχημένος γιατρός με ετήσιο εισόδημα που έφτανε τα εκατό χιλιάδες δολάρια. Όμως εδώ είχε γίνει ξανά το μικρό αγόρι της Αμεγίε Μποζόργκ. Οι γονείς του Μουντί, παθολόγοι κι οι δυο τους, είχαν πεθάνει όταν αυτός ήταν μόνο έξι ετών· η αδερφή του ανέλαβε την ανατροφή του σαν να ήταν δικός της γιος. Γι' αυτό η επιστροφή του μετά από απουσία σχεδόν μιας ολόκληρης δεκαετίας την είχε τόσο πολύ αναστατώσει, ώστε οι άλλοι συγγενείς τελικά αναγκάστηκαν να την τραβήξουν για να την ξεκολλήσουν από πάνω του.

Ο Μουντί μας σύστησε κι εκείνη διοχέτευσε όλη αυτή την τρυφερότητα πάνω μου, αγκαλιάζοντάς με σφιχτά και πνίγοντάς με στα φιλιά, ενώ φлуαρούσε όλη την ώρα στα φαρσί. Η μύτη της ήταν τόσο τεράστια, που δύσκολα μπορούσε κανείς να πιστέψει πως ήταν αληθινή. Τα πρασινοκάστανα μάτια της είχαν θαμπώσει από τα δάκρυα. Το στόμα της ήταν γεμάτο στραβά, βρόμικα δόντια.

Ο Μουντί μου σύστησε επίσης τον άντρα της, τον Χατζί Μπαμπά. Το όνομα, μου είπε, σημαίνει πατέρας που έχει πάει στη Μέκκα. Ήταν ένας κοντός, με αυστηρό ύφος άντρας. Φορούσε ένα φαρδύ γκριζο κοστούμι από κανναβάτσο που του έφτανε μέχρι τις σόλες των παπουτσιών του, και δε μου είπε τίποτα. Κοι-

τούσε το έδαφος μπροστά μου με τέτοιο τρόπο, ώστε τα μάτια του να μη συναντήσουν τα δικά μου. Είχε ένα ηλιοκαμένο, γεμάτο ρυτίδες πρόσωπο. Το μυτερό άσπρο γέني του λες και ήταν πιστό αντίγραφο εκείνου του αγιατολάχ Χομεινί.

Τελείως ξαφνικά ένιωσα να μου περνούν από το κεφάλι ένα βαρύ στεφάνι από λουλούδια, που κατέληξε στους ώμους μου. Ίσως αυτό να ήταν κάποιο είδος σινιάλου, γιατί αμέσως μετά όλους τους μετακινήθηκαν σαν ένας άνθρωπος προς το μέρος όπου ήταν παρκαρισμένα μερικά ολότελα όμοια μικρά άσπρα αυτοκίνητα που έμοιαζαν με κουτιά. Τους είδα να στοιβάζονται εκεί μέσα – έξι, οχτώ, ακόμη και δώδεκα, ενώ μπράτσα και πόδια εξείχαν από παντού.

Εμάς μας οδήγησαν με τελετουργικό τρόπο σ' ένα μεγάλο ευρύχωρο αυτοκίνητο, μια Σέβρολετ σε χρώμα τρκουάζ μοντέλο της αρχής της δεκαετίας του εβδομήντα. Μας έβαλαν και τους τρεις μας στο πίσω κάθισμα. Η Αμεγιέ Μποζόργκ κάθισε μπροστά με τον γιο της τον Χουσεϊν. Ο οποίος, ως ο μεγαλύτερος αρσενικός γιος της, θα είχε το προνόμιο και την τιμή να είναι εκείνος που θα μας πήγαινε με το αυτοκίνητο στο σπίτι τους. Η Ζοχρέ, η μεγαλύτερη ανύπαντρη κόρη, κάθισε ανάμεσα στη μητέρα της και τον αδερφό της.

Το αυτοκίνητό μας σημαιοστολισμένο μπήκε μπροστά, ενώ πίσω ακολουθούσε το κομβόι των αυτοκινήτων των φωνασκούντων συγγενών. Μόλις στρίψαμε είδαμε τον γιγαντιαίο Πύργο Σαγιάντ που στηριζόταν πάνω σε τέσσερα κομψά πόδια σχηματίζοντας μια ασίδα. Σε χρώμα γκριζο, διακοσμημένο με τρκουάζ μωσαϊκά, αστραποβόλουμε κάτω από τον μεσημεριάτικο ήλιο. Είχε κτιστεί από τον σάχη σαν ένα εξάισιο παράδειγμα περσικής αρχιτεκτονικής. Ο Μουντί μου είχε πει πως η Τεχεράνη φημιζόταν γι' αυτό τον επιβλητικό πύργο που ορθωνόταν φρουρός ακοίμητος στα περικόχωρα της πόλης. Αφήνοντας πίσω μας τον πύργο μπήκαμε σ' έναν δρόμο ταχείας κυκλοφορίας και ο Χουσεϊν πάτησε το γκάζι απότομα, κάνοντας την παλιά Σέβρολετ να τρέχει με ογδόντα μίλια την ώρα.

Στη διάρκεια της διαδρομής, η Αμεγιέ Μποζόργκ γύρισε και μου έδωσε ένα βαρύ πακέτο· ήταν ένα δώρο για μένα.

Γύρισα και κοίταξα απορημένη τον Μουντί. «Άνοιξέ το», μου είπε.

Ήταν ένα φαρδύ μονοκόμματο άκομπο παλτό που σίγουρα θα μου έφτανε ως τους αστραγάλους μου. Ο Μουντί μου είπε πως αυτό το ύφασμα προερχόταν από μια ακριβή ανάμειξη μαλλιού, μα έμοιαζε σαν να ήταν νάιλον ή πλαστικό. Παρόλο που ήταν πολύ λεπτό, η σφιχτή του ύφανση ήμουν σίγουρη πως θα έκανε πιο έντονη τη ζέστη του καλοκαιριού. Αντιπαθούσα φοβερά το χρώμα του, αυτό το ανοιχτόχρωμο λαδί. Συνοδευόταν επίσης από ένα μακρύ, βαρύ, πράσινο μαντίλι, πολύ πιο χοντρό από αυτό που φορούσα.

Ευχαριστημένη με το δώρο της, η Αμεγιέ Μποζόργκ μου είπε κάτι χαμογελώντας κι ο Μουντί το μετέφρασε αμέσως: «Το παλτό αυτό ονομάζεται *μαντό*. Είναι το ρούχο που φοράμε συνήθως. Το μαντίλι που το συνοδεύει ονομάζεται *ρουσαρί*. Στο Ιράν όλες οι γυναίκες είναι υποχρεωμένες να το φορούν, όταν θέλουν να βγουν έξω στο δρόμο».

Δε μου τα είχαν πει έτσι τα πράγματα. Όταν ο Μαμάλ, ο τέταρτος γιος του Χατζί Μπαμπά και της Αμεγιέ Μποζόργκ, μας είχε προτείνει αυτές τις διακοπές τότε που είχε έρθει να μείνει μαζί μας στο Μίσιγκαν, μου είχε πει: «Όταν θα βγαίνεις έξω στον δρόμο θα πρέπει να φοράς ένα φουστάνι με μακριά μανίκια, μαντίλι στο κεφάλι και σκούρες κάλτσες». Μα δεν είχε κάνει κουβέντα τότε για τούτο το μακρύ, καταθλιπτικό παλτό που θα έπρεπε να το φοράω μες στο κατακαλόκαιρο.

«Μη νοιάζεσαι γι' αυτό», μου είπε ο Μουντί. «Σ' το έδωσε για δώρο. Απλώς θα είσαι αναγκασμένη να το φοράς μόνο όταν βγαίνεις έξω».

Άρχισαν να με ζώνουν τα φίδια. Ο Χουσεϊν άφησε τον δρόμο ταχείας κυκλοφορίας και μπήκε στην κίνηση της Τεχεράνης. Γύρω μας τα πεζοδρόμια ήταν γεμάτα γυναίκες με μαύρα τσαντόρ πάνω από τα παλτά τους και μαντίλια όμοια μ' εκείνο που μου είχε μόλις δωρίσει η Αμεγιέ Μποζόργκ. Τι θα μου κάνουν αν δεν το φορέσω; αναρωτήθηκα. Θα με συλλάβουν;

Ρώτησα τον Μουντί και μου απάντησε απλά «Ναι».

Γρήγορα όμως τα ξέχασα όλα αυτά, όταν ο Χουσεϊν μπήκε

στους στενούς και μπλοκαρισμένους από αυτοκίνητα δρόμους στο κέντρο της πόλης. Όλοι οι οδηγοί έψαχναν για ένα πέρασμα κι όταν το ανακάλυπταν, πατούσαν το γκάζι και το κλάξον τους ταυτόχρονα. Εκνευρισμένος ο Χουσεϊν έκανε όπισθεν και κατηφόρισε έναν μονόδρομο. Έβλεπα οδηγούς και πεζούς έξω στον δρόμο να βρίζουν ο ένας τον άλλον, και μερικές φορές να πιάνονται ακόμη και στα χέρια.

Βάζοντας τον Μουντί να μεταφράσει, η Αμεγιέ Μποζόργκ μου εξήγησε πως συνήθως υπήρχε ένα μικρό μπλοκάρισμα την Παρασκευή. Οι Παρασκευές είναι για τους μουσουλμάνους ό,τι είναι για μας το Σάββατο. Όλες οι οικογένειες μαζεύονται στο σπίτι του μεγαλύτερου σε ηλικία συγγενούς για να προσευχηθούν μαζί. Και τώρα πλησίαζε η ώρα για την προσευχή της Παρασκευής που γινόταν στο κέντρο της πόλης, όπου θα έκανε κήρυγμα ένας από τους αγιότερους των αγίων αντρών του Ισλάμ. Το ιερό αυτό καθήκον τις περισσότερες φορές αναλάμβανε ο πρόεδρος Χοτζατολεσλάμ Σεγιέντ Αλί Καμενεϊ (δεν πρέπει να τον μπερδεύουμε με τον αγιατολάχ Ρουχολά Χομεϊνί, ο οποίος, ως θρησκευτικός ηγέτης, είναι ανώτερος ακόμη και από τον Πρόεδρο), και τον βοηθούσε ο Χοτζατολεσλάμ Αλί Ακμπάρ Χασεμί Ραφσαντζανί, ο Πρόεδρος της Βουλής. Εκατομμύρια –όχι χιλιάδες, μας τόνισε η Αμεγιέ Μποζόργκ– παρακολουθούσαν τις προσευχές της Παρασκευής.

Η Μαχτόμπ παρακολουθούσε ήρεμα, κρατώντας σφιχτά το λαγουδάκι της, με μάτια ορθάνοιχτα που δεν μπορούσαν να κρύψουν το ξάφνιασμα που της προκαλούσαν όσα έβλεπε κι άκουγε, σ' αυτό τον παράξενο καινούργιο κόσμο που ξετυλιγόταν μπροστά της. Ήξερα πως υπέφερε και πως ήθελε πολύ να πάει στην τουαλέτα.

Μετά από μια ώρα στο αυτοκίνητο, που τα ασταθή χέρια του Χουσεϊν έβαλαν πολλές φορές τη ζωή μας σε κίνδυνο, σταματήσαμε μπροστά στο σπίτι του Χατζί Μπαμπά και της Αμεγιέ Μποζόργκ. Ο Μουντί μου είπε γεμάτος καυχησιά πως αυτή ήταν μια από τις πιο πλούσιες συνοικίες στη βόρεια πλευρά της Τεχεράνης· το σπίτι της αδερφής του το χώριζαν μόνο δυο σπίτια από την κινέζικη πρεσβεία. Ένας μεγάλος φράχτης με πράσινα σιδε-

ρένια κάγκελα, πολύ κοντά το ένα στο άλλο, το χώριζε από τον δρόμο. Μια σιδερένια δίφυλλη εξώπορτα έβγαζε σε μια τσιμεντένια αυλή.

Η Μαχτόμπ κι εγώ ξέραμε ήδη πως απαγορεύονταν τα παπούτσια μέσα στο σπίτι, έτσι ακολουθήσαμε το παράδειγμα του Μουντί και βγάλαμε και τα δικά μας, αφήνοντάς τα στην αυλή. Το σοί τους ήταν μεγάλο και πολλοί από τους επισκέπτες είχαν κιόλας έρθει και τα παπούτσια τους σωριασμένα το ένα πάνω στο άλλο γέμιζαν τη μια άκρη της αυλής. Στην άλλη άκρη της είχαν στηθεί τρεις σχάρες για την εξυπηρέτηση των προμηθευτών τροφίμων που τους είχαν προσλάβει ειδικά για την περίπτωση.

Με τις κάλτσες μήκαμε στο τεράστιο σπίτι με την επίπεδη στέγη και τους τσιμεντένιους κυβόλιθους και βρεθήκαμε σ' ένα δωμάτιο τουλάχιστον δυο φορές μεγαλύτερο από ένα ευρύχωρο αμερικάνικο καθιστικό. Οι τοίχοι και οι πόρτες ήταν από μασίφ καρυδιά με πλούσια σκαλίσματα. Παχιά περσικά χαλιά κάλυπταν την επιφάνεια του πατώματος. Και πάνω τους υπήρχαν σπαρμένοι σοφράδες από δω κι από κει, με λουλουδάτες στόφες σε φωτεινά χρώματα. Ήταν η μόνη επίπλωση στο δωμάτιο εκτός από μια μικρή συσκευή τηλεόρασης βαλμένη σε κάποια γωνιά.

Από ένα παράθυρο που έβλεπε στην πίσω αυλή του σπιτιού έριξα μια ματιά έξω και πήρε το μάτι μου μια πισίνα γεμάτη μπλε φωτεινό νερό. Παρόλο που δεν αγαπούσα διόλου το κολύμπι, μια τέτοια μέρα το δροσερό νερό μου φαινόταν ιδιαίτερα ελκυστικό.

Όλο και περισσότεροι συγγενείς φλυαρώντας χαρούμενα έβγαιναν από τα αυτοκίνητά τους κι έμπαιναν στο σπίτι. Ο Μουντί ξεχείλιζε από υπερηφάνεια για την Αμερικανίδα γυναίκα του. Έλαμπε ολόκληρος που έβλεπε τους συγγενείς του να είναι όλο περιποιήσεις προς τη Μαχτόμπ.

Η Αμεγιέ Μποζόργκ μας έδειξε το δωμάτιό μας που βρισκόταν στην άλλη άκρη του σπιτιού. Ήταν ένα μικρό ορθογώνιο δωμάτιο. Δεν υπήρχαν άλλα έπιπλα εκεί μέσα εκτός από δυο κρεβάτια με βουλιαγμένα στρώματα, που τα είχαν σπρώξει το ένα δίπλα στο άλλο, και μια μικρή ξύλινη ντουλάπα.

Γρήγορα ανακάλυψα το μπάνιο στην άλλη άκρη του διαδρό-

μου. Ήξερα πως η υπομονή της Μαχτόμπ θα είχε πια εξαντληθεί. Αλλά όταν άνοιξα την πόρτα, κάναμε και οι δυο μας πίσω· οι μεγαλύτερες κατσαρίδες που είχαμε δει στη ζωή μας σουλατσάριζαν πέρα δώθε στο υγρό μαρμάρινο πάτωμα. Η Μαχτόμπ δεν ήθελε ούτε μέσα να μπει, μα δεν μπορούσε πια να κάνει αλλιώς, γι' αυτό με τράβηξε κι εμένα μαζί της. Τουλάχιστον σ' αυτό το μπάνιο βρήκαμε μια τουαλέτα αμερικανικού τύπου – κι υπήρχε ακόμη και μπιντές. Στη θέση όμως του χαρτιού τουαλέτας είδαμε μια μάνικα νερού να κρέμεται από τον τοίχο.

Το δωμάτιο βρομούσε μούχλα και ανάδινε μια μπόχα που σε αρρώσταινε, μια μπόχα που έμπαινε μέσα με το αεράκι από ένα παράθυρο που επικοινωνούσε με ένα άλλο μπάνιο περσικού τύπου, μα σε σύγκριση με τις τουαλέτες του αεροδρομίου εμάς μας βόλευε. Μ' εμένα να στέκομαι πλάι της, η Μαχτόμπ επιτέλους ανακουφίστηκε.

Επιστρέψαμε στο χολ και βρήκαμε τον Μουντί να μας περιμένει. «Ελάτε μαζί μου», μας είπε. «Θέλω να σας δείξω κάτι».

Η Μαχτόμπ κι εγώ τον ακολουθήσαμε και βγήκαμε μαζί του από την μπροστινή πόρτα στην αυλή.

Η Μαχτόμπ έβαλε τις φωνές. Μια μικρή λιμνούλα από ζεστό αίμα βρισκόταν ανάμεσα σε μας και στον δρόμο. Η Μαχτόμπ έκρυψε το πρόσωπό της με τα χέρια της.

Ο Μουντί ήρεμα μας εξήγησε πως η οικογένειά του είχε αγοράσει ένα αρνί από κάποιον υπαίθριο πωλητή, που τον είχαν βάλει να το σφάξει προς τιμήν μας. Αυτό έπρεπε να γίνει πριν να φτάσουμε εμείς, για να πατήσουμε πάνω στο αίμα του αρνιού την ώρα που θα μπαίναμε στο σπίτι για πρώτη φορά. Μιας κι αυτό δεν έγινε τότε, θα έπρεπε να ξαναμπούμε, μας είπε, πατώντας πάνω στο αίμα τούτη τη φορά.

«Αχ, έλα τώρα, κάν' το μόνος σου», του είπα. «Εγώ δεν έχω καμιά διάθεση να υποστώ ένα τόσο ανόητο πράγμα».

Ο Μουντί μου είπε ήρεμα, αλλά αποφασιστικά: «Πρέπει να το κάνεις. Πρέπει να δείξουμε σεβασμό, έτσι είναι το έθιμο. Το κρέας θα το δώσουν στους φτωχούς».

Πίστευα κατά βάθος πως ήταν ένα ανόητο και άγριο έθιμο, μα

δεν ήθελα να προσβάλω κανέναν, γι' αυτό και συμμορφώθηκα απρόθυμα σ' αυτό που μου ζητούσε. Την ώρα που σήκωνα τη Μαχτόμπ την είδα να κρύβει το πρόσωπό της στον ώμο μου. Ακολούθησα τον Μουντί και κάναμε τον γύρο της λιμνούλας με το αίμα, ενώ οι συγγενείς του έψαλλαν μια προσευχή. Τώρα πια ήμαστε κι επισήμως καλόδεχτοι.

Ύστερα ήρθε η σειρά των δώρων. Είναι έθιμο για μια Ιρανή νύφη να της προσφέρει χρυσά κοσμήματα η οικογένεια του συζύγου της. Δεν ήμουν πια νεόνυμφη, μα ήξερα αρκετά για τους κοινωνικούς κανόνες αυτών των ανθρώπων, ώστε να περιμένω πως θα μου πρόσφεραν κι εμένα χρυσαφικά την πρώτη φορά που θα με γνώριζαν. Μα η Αμεγίε Μποζόργκ αγνόησε το έθιμο. Χάρισε στη Μαχτόμπ δυο χρυσά βραχιόλια, μα δεν υπήρχε τίποτα για μένα. Ήταν μια ξεκάθαρη ενέργεια· ήθελε να μου δείξει πως ήταν πέρα για πέρα αντίθετη στο γάμο του Μουντί με μια Αμερικανίδα.

Χάρισε όμως και στις δυο μας ανοιχτόχρωμα τσαντόρ για να τα φοράμε μέσα στο σπίτι. Το δικό μου ήταν κρεμ με λουλούδια σε ροδακινί αποχρώσεις. Της Μαχτόμπ ήταν άσπρο με ροζ τριαντάφυλλα κεντημένα με χάντρες.

Με μισόλογα την ευχαρίστησα για τα δώρα της.

Οι κόρες της Αμεγίε Μποζόργκ, η Ζοχρέ και η Φέρεστε, έτρεχαν πέρα δώθε, κουβαλώντας δίσκους γεμάτους τσιγάρα που τα πρόσφεραν στους πιο σημαντικούς επισκέπτες, και άλλους με τσάι για όλους τους καλεσμένους. Παιδιά έτρεχαν τσιρίζοντας γύρω μας, ενώ οι μεγάλοι έδειχναν να τα αγνοούν εντελώς.

Ήταν πια περασμένο μεσημέρι. Οι καλεσμένοι κάθονταν στο πάτωμα του μεγάλου χολ, ενώ οι γυναίκες του σπιτιού έφερναν μέσα σε δίσκους το φαγητό και το ακουμπούσαν στους σοφράδες που ήταν σκορπισμένοι πάνω στα χαλιά. Έφταναν ο ένας δίσκος μετά τον άλλο γεμάτοι σαλάτες γαρνιρισμένες με ραπανάκια κομμένα σε όμορφα σχήματα που έμοιαζαν με τριαντάφυλλα και καρότα που τα είχαν κάνει να μοιάζουν με πευκοβελόνες. Είχαν φέρει ακόμη μεγάλα μπολ γεμάτα με γιαούρτι και πιατέλες στρωμένες με λεπτές φέτες ψωμιού και πικάντικα τυριά, κι είχαν βάλει δίσκους γεμάτους με φρέσκα φρούτα σε κάποια απόσταση

τον έναν από τον άλλον πάνω στο πάτωμα γύρω από τους καλεσμένους. Δίσκοι με *σαμπζί* (δηλαδή με φρέσκο βασιλικό, δυόσμο και τα πράσινα φύλλα πράσων) συμπλήρωναν αυτό το εκπληκτικό πανόραμα χρωμάτων.

Οι προμηθευτές τροφίμων κουβαλούσαν δίσκους σερβιρίσματος από το σπίτι στην αυλή για να φέρουν μέσα το έτοιμο φαγητό. Υπήρχαν αμέτρητες παραλλαγές πάνω στο ίδιο θέμα. Δυο τεράστιες κατσαρόλες με ρύζι – μια γεμάτη με κανονικό άσπρο ρύζι και μια με «πράσινο» ρύζι, μαγειρεμένο με *σαμπζί* και μεγάλα φασόλια – ένα γνήσιο ιρανικό φαγητό, που ο Μουντί με είχε μάθει από πολύ παλιά να μαγειρεύω. Ήθελε πρώτα βράσιμο κι ύστερα να σοταριστεί με λάδι, ώσπου να σχηματιστεί στον πάτο μια καφετιά κρούστα. Η συγκεκριμένη αυτή ιρανική σπεσιαλιτέ συνοδεύεται με μεγάλη ποικιλία από σάλτσες, που ονομάζονται *χορές*, και μαγειρεύονται με λαχανικά και μπαχαρικά στα οποία συχνά προσθέτουν και μικρά κομμάτια κρέας.

Σέρβιραν το ρύζι με την κουτάλα στα πιάτα και ράντιζαν το άσπρο ρύζι είτε με ένα πικρό στη γεύση κόκκινο βατόμουρο ή το στόλιζαν με μια κίτρινη λωρίδα από διάλυμα ζαφοράς. Έφερναν τις πιατέλες με το ρύζι στο χολ και τις πρόσθεταν στην αφθονία των φαγητών που είχαν σερβιριστεί. Δυο είδη *χορές* είχαν ετοιμαστεί για την περίπτωση, και το ένα από τα δυο ήταν αυτό που αγαπούσαμε ιδιαίτερα και μαγειρεύαμε συχνά στο σπίτι, με μελιτζάνες, ντομάτες και μεγάλα κομμάτια αρνίσιο κρέας. Το άλλο *χορές* ήταν μαγειρεμένο με κομμάτια από αρνάκι, ντομάτες, κρεμμύδια και μικρά κίτρινα πιτζέλια.

Το κυρίως πιάτο ήταν κοτόπουλο, μια σπάνια ιρανική λιχουδιά, που το έβραζαν πρώτα με κρεμμύδια κι ύστερα το τηγάνιζαν στο λάδι.

Έτσι όπως ήταν καθισμένοι στο πάτωμα σταυροπόδι ή γονατιστοί στο ένα πόδι, όλοι τους έπεσαν με τα μούτρα στο φαγητό σαν να ήταν αγέλη άγριων ζώων που έψαχναν απελπισμένα να βρουν φαγητό. Μας έδωσαν μόνο κουτάλια, που ήταν τεράστια σαν τις κουτάλες που σερβίρουν το ρύζι. Μερικοί τα χρησιμοποίησαν ο ένας μετά τον άλλο βοηθώντας με τα χέρια τους ή μια

φέτα ψωμί διπλωμένη σαν σέσουλα, άλλοι πάλι δεν έμπαιναν καν στον κόπο να χρησιμοποιήσουν κουτάλια. Μέσα σε δευτερόλεπτα τα χαλιά και το πάτωμα είχαν γεμίσει φαγητά. Φλυαρούσαν συνέχεια την ώρα που τρώγανε με αποτέλεσμα να πέφτουν από το στόμα τους αποφάγια πάνω σε όλους τους σοφράδες, στα χαλιά, και το χειρότερο, ακόμη και μέσα στις πιατέλες και τα μπολ του σερβιρίσματος. Το θέαμα ήταν τόσο αηδιαστικό, ώστε σου έκοβε κάθε διάθεση για φαγητό, εκείνοι όμως έτρωγαν με μεγάλη όρεξη και μιλούσαν όλοι μαζί στα φαρσί. Κάθε πρόταση που έλεγαν έμοιαζε να τελειώνει με τη φράση «Ινσαλά», δηλαδή «Με τη βοήθεια του Θεού». Δεν το θεωρούσαν έλλειψη σεβασμού να επικαλούνται το ιερό γι' αυτούς όνομα του Αλλάχ, ενώ παράλληλα έτρωγαν και φλυαρούσαν ασταμάτητα.

Κανείς τους δε μιλούσε αγγλικά. Και κανείς τους δεν έδινε την παραμικρή σημασία στη Μαχτόμπ και σε μένα.

Προσπάθησα να φάω κάτι, μα μου ήταν δύσκολο να σκύβω μπροστά για να φτάσω το φαγητό και να διατηρώ παράλληλα και την ισορροπία μου και τη σεμνότητα που ήταν απαραίτητη. Η λεπτή φούστα του ταγέρ μου δεν είχε σχεδιαστεί για να τρώω στο πάτωμα. Κι όμως κατάφερα κάποια στιγμή να γεμίσω το πιάτο μου.

Ο Μουντί με είχε μάθει να μαγειρεύω πολλά ιρανικά φαγητά. Η Μαχτόμπ κι εγώ είχαμε φτάσει και οι δυο μας στο σημείο να απολαμβάνουμε όχι μόνο τα ιρανικά φαγητά, αλλά και φαγητά από πολυάριθμες άλλες ισλαμικές χώρες. Μα όταν δοκίμασα αυτή την πανδαισία φαγητών, ανακάλυψα πως τα περισσότερα ήταν υπερβολικά λαδερά. Το λάδι είναι σημάδι πλούτου στο Ιράν. Και αφού αυτή ήταν μια ειδική περίπτωση, το φαγητό έπρεπε να κολυμπάει στο λάδι. Τόσο η Μαχτόμπ όσο κι εγώ φάγαμε ελάχιστα. Προτιμήσαμε τις σαλάτες, μα η όρεξή μας είχε πια κοπεί.

Την απέχθειά μας για το φαγητό ήταν εύκολο να την κρύψουμε, αφού ήταν ο Μουντί που βρισκόταν στο απόγειο της λατρείας και της προσοχής της οικογένειάς του. Το καταλάβαινα και το αποδεχόμουν αυτό, μα ένιωθα μόνη και εγκαταλειμμένη.

Κι όμως όλα αυτά τα παράξενα γεγονότα αυτής της ατέλειωτης μέρας με βοήθησαν να ξεχάσω τον έντονο φόβο μου πως ο

Μουντί ίσως να προσπαθούσε να τραβήξει αυτή την επίσκεψη πέρα από την ημερομηνία που είχαμε κλείσει τα εισιτήρια της επιστροφής μας, δηλαδή μετά από δυο εβδομάδες. Ναι, ο Μουντί μπορεί να ήταν γοητευμένος που είχε ξαναδεί την οικογένειά του. Μα αυτός ο τρόπος ζωής του ήταν πια ξένος. Εκείνος ήταν γιατρός. Ήξερε την αξία της υγιεινής και ήταν οπαδός της υγιεινής διατροφής. Η προσωπικότητά του ήταν εντελώς αντίθετη με εκείνη των υπολοίπων. Επίσης, ήταν φανατικός οπαδός της άνεσης, απολάμβανε την κουβέντα και τον απογευματινό ύπνο καθισμένος στην αγαπημένη του περιστρεφόμενη κουνιστή πολυθρόνα. Εδώ, πάνω στο πάτωμα, έδειχνε νευρικός, αφού είχε πια ξεσυνηθίσει να κάθεται σταυροπόδι. Δεν υπήρχε περίπτωση –ήμουν εντελώς σίγουρη τώρα– να προτιμούσε το Ιράν από την Αμερική.

Η Μαχτόμπ αντάλλασε κλεφτές ματιές μαζί μου, διαβάζαμε η μια τη σκέψη της άλλης. Αυτές οι διακοπές θα ήταν ένα σύντομο διάλειμμα από τη φυσιολογική ζωή μας στην Αμερική. Θα το υποφέραμε, μα δε μας υποχρέωνε κανείς και να μας αρέσει. Από αυτή κιόλας τη στιγμή αρχίζαμε να μετράμε τις ημέρες μας ως την ημέρα εκείνη που θα γυρίζαμε στο σπίτι μας.

Το γεύμα παρατραβούσε. Οι μεγάλοι συνέχιζαν να μπουκώνονται με φαγητό, ενώ τα παιδιά γίνονταν όλο και πιο άτακτα. Καβγάδες ξέσπαγαν συνέχεια ανάμεσά τους. Πετούσαν φαγητό το ένα στο άλλο και, τσιρίζοντας συνέχεια, έτρεχαν πέρα δώθε, ανέβαιναν πάνω στους σοφράδες με τα βρόμικα γυμνά πόδια τους ή προσγειώνονταν σε πιάτα γεμάτα φαγητό. Πρόσεξα πως μερικά από τα παιδιά υπέφεραν από γενετικές ανωμαλίες ή διάφορες παραμορφώσεις. Άλλα πάλι είχαν μια παράξενη, απλανή έκφραση. Αναρωτιόμουν αν αυτό που έβλεπα ήταν οι συνέπειες γάμων μέσα στις ίδιες οικογένειες. Ο Μουντί είχε προσπαθήσει να με πείσει πως τέτοιοι γάμοι στο Ιράν ήταν απολύτως φυσιολογικοί και χωρίς κανένα δυσάρεστο επακόλουθο, μα ήξερα πως πολλά από τα ζευγάρια που βρίσκονταν σ' αυτό το δωμάτιο ήταν ξαδέρφια που είχαν παντρευτεί ξαδέρφια. Και το αποτέλεσμα αυτών των γάμων ήταν ολοφάνερο σε μερικά από αυτά τα παιδιά.

Μετά από κάποιο διάστημα, ο Ρεζά, πέμπτος γιος του Χατζί Μπαμπά και της Αμεγιέ Μποζόργκ, με σύστησε στη γυναίκα του την Εσί. Ήξερα τον Ρεζά καλά. Είχε ζήσει κοντά μας για κάποιο διάστημα στο Κόρπους Κρίστι, στο Τέξας. Παρόλο που η παρουσία του εκεί μας είχε γίνει βάρος κι είχα στο τέλος εξαναγκαστεί να παραδώσω με αχαρακτήριστο τρόπο ένα τελεσίγραφο στον Μουντί για να διώξει τον Ρεζά από το σπίτι, σ' αυτό τον χώρο και τον συγκεκριμένο χρόνο έδειχνε ιδιαίτερα φιλικός, και ήταν ένας από τους ελάχιστους που μου μίλησαν στα αγγλικά. Η Εσί είχε κάνει σπουδές στην Αγγλία και τα αγγλικά της ήταν υποφερτά. Κρατούσε στην αγκαλιά της ένα αγοράκι.

«Ο Ρεζά μου μιλάει για σένα και για τον Μουντί πολύ συχνά», είπε η Εσί. «Νιώθει μεγάλη ευγνωμοσύνη για όλα όσα κάνατε στην Αμερική γι' αυτόν».

Ρώτησα την Εσί για το μωρό της και το πρόσωπό της συννέφιασε λιγάκι. Ο Μεχντί είχε γεννηθεί με παραμορφωμένα πόδια, γυρισμένα προς τα πίσω. Με κακοφτιαγμένο κεφάλι και μέτωπο πολύ μεγάλο σε σύγκριση με το υπόλοιπο πρόσωπό του. Η Εσί, ήξερα, ήταν ξαδέρφη του Ρεζά εκτός από σύζυγός του. Μιλήσαμε μόνο για λίγα λεπτά πριν ο Ρεζά την παρασύρει μαζί του στην άλλη άκρη του δωματίου.

Η Μαχτόμπ προσπαθούσε μάταια να σκοτώσει ένα κουνούπι που της είχε δημιουργήσει ένα μεγάλο κόκκινο σπυρί στο μέτωπό της. Είχαμε πια αποκάμει από τη ζέστη του αυγουστιάτικου απομεσήμερου. Το σπίτι, όπως το περίμενα, είχε κεντρικό κλιματισμό που λειτουργούσε, μα για κάποιο λόγο η Αμεγιέ Μποζόργκ δεν είχε κλείσει τις πόρτες και τα παράθυρα κι έτσι έμπαιναν ελεύθερα η ζέστη και τα κουνούπια.

Το έβλεπα πως η Μαχτόμπ ένωθε το ίδιο άβολα μ' εμένα. Για μας τους δυτικούς, μια φυσιολογική κουβέντα των Ιρανών μοιάζει με καβγά, αφού φλυαρούν συνέχεια με τσιριχτές φωνές και κάνουν ασυγκράτητες χειρονομίες, και κάθε λίγο και λιγάκι σταματούν για να πουν «Ίνσαλά». Ο θόρυβος που κάνουν ζαλίζει.

Το κεφάλι μου είχε αρχίσει να με πονάει. Η μυρωδιά των λαδερών φαγητών, η μπόχα που έβγαине απ' τα άπλυτα κορμιά, η

ατέλειωτη φλυαρία σ' αυτή την ακατάληπτη για μας γλώσσα και το αποτέλεσμα της διαφοράς της ώρας από το ταξίδι είχαν φέρει το αποτέλεσμα τους.

«Η Μαχτόμπ κι εγώ θέλουμε να πάμε για ύπνο», είπα στον άντρα μου. Είχε πια βραδιάσει, μα οι περισσότεροι συγγενείς παρέμεναν ακόμη εδώ – ο Μουντί ήξερε καλά πως για εκείνον είχαν έρθει κι όχι για μένα.

«Εντάξει», είπε.

«Έχω φοβερό πονοκέφαλο», γκρίνιαξα. «Δώσε μου κάτι για να μου περάσει».

Ο Μουντί ζήτησε συγγνώμη για λίγο· πήγε τη Μαχτόμπ κι εμένα στο δωμάτιό μας, και βρήκε ένα καταπραϋντικό φάρμακο ανάμεσα σ' αυτά που είχαν ελέγξει οι τελωνειακοί. Μου έδωσε τρεις ταμπλέτες και ξαναγύρισε στην οικογένειά του.

Η Μαχτόμπ κι εγώ κουλουριαστήκαμε στο κρεβάτι. Νιώθαμε τόσο κουρασμένες, ώστε τα βουλιαγμένα στρώματα, οι κουβέρτες που μύριζαν μούχλα και τα τραχιά μαξιλάρια δεν κατάφεραν να μας κρατήσουν ξύπνιες. Ήξερα πως η Μαχτόμπ είχε αποκοιμηθεί κάνοντας την ίδια προσευχή μ' αυτή που είχα κι εγώ στο κεφάλι μου, που με σφυροκοπούσε αλύπητα. Σε παρακαλώ, Θεέ μου, κάνε αυτές οι δυο εβδομάδες να περάσουν γρήγορα.

*Η αληθινή ιστορία μιας γυναίκας που
τόλμησε το ακατόρθωτο.*

*Η άνευ όρων αγάπη μιας μόνας που έκανε τα
πάντα για να σώσει το παιδί της.*

Τον Αύγουστο του 1984, η Μπέτι Μαχμουντί, Αμερικανίδα παντρεμένη με Ιρανό, ταξιδεύει με τον άντρα και την κόρη της στην Τεχεράνη. Έντρομη ανακαλύπτει κάποια στιγμή πως βρίσκεται δέσμια, στην ουσία, ενός φανατικού, σε μια χώρα όπου οι γυναίκες είναι σχεδόν σκλάβες. Η μόνη ελπίδα διαφυγής βρίσκεται στα χέρια ενός παράνομου δικτύου λαθρεμπόρων. Το ταξίδι μακρύ, επικίνδυνο. Αν ήταν μόνη της, οι πιθανότητες να τα καταφέρει θα ήταν μεγαλύτερες. Αλλά η Μπέτι δεν είναι μόνη της και δεν πρόκειται ποτέ να αφήσει πίσω την κόρη της...

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
psychogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ. ΕΠΙΧ. 01281